

ใส่เตือน

ดร.อาณัฐ ตันโช อาจารย์ภาควิชาทรัพยากรดิน และสิ่งแวดล้อม คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ กล่าวถึงโครงการผลิตปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนจากขยะชุมชนที่ย่อยสลายได้ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิโครงการหลวง และสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ว่าอยากให้องค์การนั้นได้บริการเผยแพร่ไปสู่สาธารณชนในวงกว้างที่สุด เพราะเป็นประโยชน์อย่างมากในการแก้ไขปัญหาขยะส่วนเมือง ความจริงตนริเริ่มโครงการนี้เมื่อปี 2541 ซึ่งจ.เชียงใหม่กำลังประสบกับปัญหาขยะที่ไม่สามารถแก้ไขได้ และเมื่อมองย้อนหลังแล้วพบว่าได้ผลดีมาก เพราะไม่ต้องใช้เงินลงทุนมาก เหมาะกับชุมชนทุกแห่งจะนำไปพัฒนาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการกำจัดขยะ นั่นคือการตั้งโรงเรือน 40,000 บาท ก่ออุปกรณ์อื่น ๆ 14,000 บาท ไม่รวมค่าแรงงาน เป็นโครงการเล็กๆ ที่ใช้ได้จริง เหมาะกับชุมชนโดยเฉพาะประชาชน และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

ดร.อาณัฐกล่าวว่า ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาศึกษางานตลอดเวลา ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล (อปต.) ชุมชน และบริษัทเอกชน ซึ่งตนก็ไปบรรยายให้ฟรีเพื่อสนับสนุนให้ทุกส่วนหันมาใช้การกำจัดขยะที่ยั่งยืน เพราะเราใช้ปุ๋ยหมักจากเศษอาหาร เศษผักที่เห็นไส้เดือนกิน เกษตรกรลดต้นทุนในการซื้อปุ๋ยเคมีที่มีราคาแพงขึ้นทุกวันในการทำสวนทุกชนิด ขณะนี้กำลังอบรมเกษตรกรแม่โจ้ และช่วยราชการ ในหัววิธีการไปใช้ พร้อมขยายโครงการไปสู่โครงการหลวง พื้นที่ต่างๆ ทั้ง ต.แม่เหียะ หงษ์น้อย อีหนานท์ แม่ฮ่องสอน เพราะมีเศษผักผลไม้มาก เพื่อที่จะได้นำมาเปลี่ยนเป็นปุ๋ยหมักใช้บำรุงพืชพันธุ์ต่างๆ ได้

“ต้นปีหน้าเราเดือนมกราคมได้งบประมาณใหม่ ผมเตรียมแนะนำขยายสายพันธุ์ไส้เดือน เพื่อหาสายพันธุ์ที่เหมาะสมกับประเทศไทย เราทยอยเก็บสายพันธุ์ไส้เดือนจากทั่วประเทศ มาทดลองขยายพันธุ์ เพราะไส้เดือนสายต่างประเทศหาซื้อยาก และสาว ที่เรานำเข้าสามารถกินได้เก่งกว่าสายพันธุ์ไทยเยอะ 1 กิโลกรัมกินได้ภายในเวลา 24 ชั่วโมง แต่ไส้เดือนแดงสายพันธุ์ตัวแรกของไทยใช้เวลากิน 2 วัน ในขณะที่ตัวผู้ตัวเมียใช้เวลากินมากกว่านั้น เราก็ต้องตระเวนเก็บสายพันธุ์ไทยมาทดลองขยายพันธุ์ หากกินได้เก่ง 75% ของสายพันธุ์ต่างประเทศถือว่าเหนือใจแล้ว”

ดร.อาณัฐกล่าวด้วยว่า ดีใจที่มีคนสนใจโครงการนี้ และต่อไปมหาวิทยาลัยอื่นจะได้มาช่วยกันปรับปรุงไส้เดือน เพราะการใส่ไส้เดือนกำจัดขยะ ได้ปุ๋ยหมักถือเป็นทางเลือกที่ยั่งยืนและได้ผลดีใช้พื้นที่น้อย ไม่มีสารพิษ จึงอยากให้องค์การจังหวัด เทศบาล และชุมชนในแต่ละพื้นที่หันมาใช้แทนการเผา หรือฝังกลบขยะที่มีแต่สารพิษตกค้างอยู่ทั่วไป

ดร.อาณัฐกล่าวว่า ชาวบ้านหลายพื้นที่เริ่มหันมาประกอบอาชีพเพาะพันธุ์ไส้เดือนอย่างจริงจัง เพราะสร้างรายได้ค่อนข้างสูง ลงทุนต่ำและมีวิธีเพาะเลี้ยงไม่ยากนัก อีกทั้งหน่วยงานรัฐ เช่น เรือนจำ และเทศบาลหลายแห่งและมณฑล วิทยาลัยเกษตร ชัยนาทพันธุ์ไส้เดือน ที่โรงเรียนเพาะเลี้ยงของมหาวิทยาลัยแม่โจ้อย่างน้อยสิบกว่าไร่ 3-5 ไร่ โดยกลุ่มหลังจะเพาะเลี้ยงไส้เดือนเพื่อกำจัดขยะในพื้นที่ ส่วนเรือนจำจะโดยเฉพาะเรือนจำแม่ป๋วย ชลบุรี ให้มีนักโทษเพาะเลี้ยงไส้เดือนเพื่อจำหน่ายไปใช้กับแปลงผัก ได้ผลดีมาก

“ผมมองว่าในอนาคตจะมีคนหันมาประกอบอาชีพนี้มากขึ้น ที่ผ่านมามีชาวเชียงใหม่ และจังหวัดใกล้เคียงหลายหลายคน มาขอพ่อแม่พันธุ์ไส้เดือนจากโครงการเราให้ได้แต่ละ 4-5 ตัว และแนะนำวิธีการเลี้ยงเพื่อเพิ่มปริมาณไป พันธุ์ที่ไปคือพันธุ์สีดำ ซึ่งถือเป็นพันธุ์ที่มีคุณภาพสูงสุด เพราะดูกินเก่งและเร็วกว่าพันธุ์อื่น” ดร.อาณัฐกล่าว

ดร.อาณัฐกล่าวว่า ที่ผ่านมามีตัวแทนการค้าภาคเอกชนหลายแห่ง มาขอให้องค์การวิจัยฯ ผลิตไส้เดือนเพื่อส่งออกไปยังประเทศต่างๆ โดยเฉพาะสหภาพยุโรปและประเทศอื่น แต่ทางมหาวิทยาลัยไม่สามารถทำแบบนั้นได้ เพราะไม่ใช่หน้าที่ แต่สามารถถ่ายทอดวิธีการให้ชาวบ้านและกลุ่มองค์กรที่ต้องการองค์ความรู้เรื่องนี้โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย ผู้สนใจติดต่อได้ที่ภาควิชาทรัพยากรดินและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โทรศัพท์ 0-5387-3490 ต่อ 117

เมื่อถามถึงเรื่องที่จะนำไส้เดือนอีก 8 สายพันธุ์จากทั่วโลกมาปรับปรุงพันธุ์กับประเทศไทย จะส่งผลกระทบต่อระบบสิ่งแวดล้อมหรือไม่ ดร.อาณัฐกล่าวว่า เริ่มแรกจะทำในห้องปฏิบัติการก่อน โดยจะผสมข้ามสายพันธุ์ตามธรรมชาติ แล้วเลี้ยงดูว่า พันธุ์ไหนมีประสิทธิภาพสูงสุด คือดูกินเก่งที่สุด หากพันธุ์นั้นสามารถทำลายสิ่งมีชีวิตได้แล้ว ก็ขยายพันธุ์นำไปใส่ต่อไปเหมือนการปรับปรุงสายพันธุ์สัตว์เลี้ยงทั่วไป

นายธนภฤต วงษ์ยอดดี บรรณธิการบริหารวารสารเพื่อนเกษตร ประชาชนชมเพื่อนเกษตร อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง กล่าวว่า ในฐานะที่เคยบุกเบิกทดลองเลี้ยงไส้เดือนมา 4-5 ปี เพื่อลดต้นทุนการผลิตและต้องการให้เป็นสัตว์เศรษฐกิจที่แตกต่างจากเลือกที่ไถ่ตัว จากการศึกษาพฤติกรรมของไส้เดือนพบว่าเลี้ยงง่าย ขยายพันธุ์รวดเร็ว มีโปรตีนสูงถึง 65 เปอร์เซ็นต์ ทำจิตขยะและได้ปุ๋ยอินทรีย์ นอกเหนือเป็นอาหารของคนและสัตว์น้ำ ส่วนราคาจำหน่ายขณะนี้อยู่ในระหว่าง 350-500 บาท/กิโลกรัม นับว่ามีความน่าสนใจมากมาอย่างต่อเนื่อง ไม่ควรปรามาสว่าเป็นสัตว์ที่ร้ายแรงภัย

นายธนภฤตกล่าวว่า แหล่งเพาะเลี้ยงไส้เดือนในประเทศไทยไม่พบบ่อยนัก ที่นิยมเลี้ยงกันมีอยู่ 2 ชนิด คือ ไส้เดือนมูลสัตว์แดง (monone red worm-heildius) และไส้เดือนแดง (red worm-lumbricus vobellus) โดยไส้เดือนแดงเป็นที่นิยมเลี้ยงจะมีขนาดโตกว่าพันธุ์มูลสัตว์แดง และขยายพันธุ์รวดเร็วใช้เวลา 30-35 วันเท่านั้นก็โตเต็มวัย ทั้งสองพันธุ์นำเข้าจากเวียดนาม หัวโลกยอมีรส ส่วนพันธุ์ของไทยแต่เดิมมีมาก แต่ขณะนี้ดินบ้านเราเป็นเนื้อทรายมีไส้เดือนจึงตายลง บางพื้นที่ไม่มีเลย ประกอบกับพันธุ์ไทยตัวใหญ่กินเก่งจริง แต่นิสัยชอบหนีจากภาณุกรูกราน ขยายพันธุ์ช้า

“เท่าที่เลี้ยงอยู่ในขณะนี้ไม่ใช้ภาชนะกะละมังชั่วคราว มาจะรูหัดดินผสมมูลโค กระบือมาใส่ 3-4 วันจะให้อาหารคือเติมมูลสัตว์และเศษผักผลไม้ในครีวและใบกระต๊อแห้ง ทั้งนี้ก็ช่วยยที่ได้รับการอบรมอยู่รายหนึ่งก็ศึกษาอย่างจริงจังและผลิตขายต่างประเทศ และผสมข้ามสายพันธุ์ได้สำเร็จ ไม่ใช้ตัดต่อพันธุกรรม ล่าลดทราบว่าเป็นที่ จ.เพชรบูรณ์ การที่ ดร.อาณัฐเปิดเผยให้สาธารณชนได้รับทราบจะเกิดประโยชน์มหาศาล”